

Katowice, 10.12.2025 r.

dr hab. Natalia Kurzac-Kotula, prof. AM

Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego w Katowicach

e-mail: n.kurzac@am.katowice.pl

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Zleceniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Fryderyka Chopina w Warszawie

Dotyczy:

Uchwałą Rady do Spraw Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Fryderyka Chopina, zostałam wyznaczona do recenzowania pracy doktorskiej Pani Hanyi Jia w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne pod tytułem „Wpływ kontekstu i środowiska wykonania na interpretację muzyczną – badanie percepcji muzycznej i estetyki wykonawczej w oparciu o analizę wykonania *Sonaty A- dur* Césara Francka i *Koncertu wiolonczelowego e-moll* Edwarda Elgara.” Pismo informujące mnie o tym sygnowane jest datą 13 października 2025 roku i podpisem Pana Przewodniczącej Rady Dyscypliny Artystycznej dr. hab. Jarosława Wróblewskiego, prof. UMFC.

Do nadesłanego pisma dołączone zostały następujące dokumenty:

- dzieło artystyczne w postaci płyty CD
- opis dzieła artystycznego w formie papierowej

Ocena pracy doktorskiej:

Praca doktorska Pani Hanyi Jia składa się z dzieła artystycznego zapisanego na płycie CD oraz jego opisu.

Dzieło artystyczne zostało zarejestrowane na 1 płycie CD, na której znalazły się następujące utwory:

1. César Franck – *Sonata A-dur*
2. Edward Elgar – *Koncert wiolonczelowy e-moll op. 85, części III i IV*.

Nagrania dokonano w Elsner Hall w dniach 26-28. września 2023 roku, w Warszawie. Realizatorem nagrania był Antoni Grzymała, a partię fortepianu wykonała Pani dr hab. Ewa Skardowska, prof. UMFC.

Opis dzieła artystycznego:

Przedłożona rozprawa doktorska wyróżnia się klarowną i logicznie uporządkowaną strukturą, sprzyjającą przejrzystości wywołu oraz stopniowemu rozwijaniu argumentacji. Układ pracy odpowiada interdyscyplinarnemu charakterowi tematu i umożliwia równoległe ujęcie zagadnień teoretycznych, analitycznych oraz praktyczno-wykonawczych.

We wstępie autorka przedstawia uzasadnienie wyboru tematu, syntetyczny przegląd stanu badań, znaczenie teoretyczne i praktyczne zagadnienia oraz zastosowane metody badawcze. Omawia analizę wybranych interpretacji dwóch utworów — *Koncertu wiolonczelowego e-moll op. 85* Edwarda Elgara oraz *Sonaty A-dur na skrzypce (wiolonczelę) i fortepian FWV 8* Césara Francka (opracowanie: Jules Desart) — starając się dociec źródeł powstawania różnych stylów wykonawczych i wskazać istotne różnice między nimi. Wśród omawianej literatury pojawiają się również chińskojęzyczne prace licencjackie i magisterskie, powstałe na tamtejszych uczelniach muzycznych, które dla polskiego czytelnika są stosunkowo mało znane i mogą stanowić interesujące, choć nietypowe, źródło informacji, wymagające jednak ostrożnej interpretacji.

Rozdział pierwszy, poświęcony *Koncertowi wiolonczelowemu e-moll op. 85* Edwarda Elgara, prezentuje zarówno styl kompozytorski Elgara, jak i szczegółową analizę struktury każdej części utworu oraz wykorzystanego materiału muzycznego. W tym rozdziale autorka omawia wybrane, kanoniczne wykonania: nagrania Beatrice Harrison i Edwarda Elgara (z 1928 roku), Jacqueline du Pré z Danielem Barenboimem oraz Yo-Yo Ma z Davidem Zinmanem. Dokonuje skrupulatnego porównania interpretacji, uwzględniając tempo w poszczególnych taktach oraz dynamikę fragmentów mierzoną przy użyciu wykresów fali i urządzeń do pomiaru poziomu decybeli, a ponadto określa różnice w podejściu wykonawczym.

Rozdział drugi, poświęcony *Sonacie A-dur na skrzypce (wiolonczelę) i fortepian FWV 8* Césara Francka (opr. Jules Desart), analizuje utwór w sposób analogiczny do rozdziału pierwszego. W badaniach uwzględnione są wykonania Yuji Wang i Gautiera Capuçon, Mischy Maisky'ego i Marthy Argerich oraz Yo-Yo Ma i Patricii Zander. Analiza obejmuje tempo, dynamikę i decyzje interpretacyjne wykonawców, w tym pomiar czasu poszczególnych taktów i dynamiki fragmentów. W rozdziale uwzględniono również aspekt psychologii muzyki, analizujący wpływ dynamiki,

kształtowania dźwięku i tempa na odbiór utworu oraz ich znaczenie dla strategii wykonawcy ukierunkowanej na wywoływanie określonych uczuć u słuchacza.

Rozdział trzeci pełni funkcję łączącą analizę dzieł z refleksją nad praktyką wykonawczą. Omówione są tu wybrane aspekty techniki instrumentalnej, takie jak zastosowanie *vibrato*, praca smyczka czy problematyka barwy, co pozwala osadzić wcześniejsze analizy w szerszym kontekście wykonawczym.

Rozdział czwarty pełni rolę syntetyzującą i koncentruje się na wpływie kontekstu wykonawczego na przebieg interpretacji i jej odbiór, obejmując zarówno zróżnicowanie przestrzeni akustycznych — od studia nagraniowego, przez salę prób, po salę koncertową — jak i czynniki psychologiczne oddziałujące na wykonawcę. Rozdział ten ukazuje zależności między warunkami otoczenia a stanem psychicznym muzyka, a także analizuje relacje pomiędzy poszczególnymi interpretacjami wybranych utworów z perspektywy psychologii muzyki, wskazując na przyczyny różnic interpretacyjnych. Całość domyka omówienie aspektów psychicznych towarzyszących występowi: przyczyn i objawów tremy scenicznej oraz sposobów radzenia sobie ze stresem, wraz z technikami wspomagającymi przezwyciężanie jego skutków.

Ocena merytoryczna

Praca doktorska zachowuje spójność i konsekwencję w ujęciu tematu, wnosząc istotną wartość naukową przede wszystkim dzięki zastosowanemu podejściu badawczemu. Autorka dokonuje analizy wybranych interpretacji Koncertu wiolonczelowego e-moll op. 85 Edwarda Elgara oraz Sonaty A-dur na skrzypce (wiolonczelę) i fortepian FWV 8 Césara Francka (opr. Jules Desart) w sposób łączący tradycyjną analizę muzyczną z narzędziami umożliwiającymi obiektywne, fizyczne pomiary parametrów wykonawczych. Badania obejmują tempo, dynamikę oraz decyzje interpretacyjne wykonawców, co pozwala w sposób wymierny przedstawić różnice między poszczególnymi kreacjami artystycznymi. Takie podejście jest w badaniach nad muzyką stosunkowo nietypowe, ponieważ zwykle ocena wykonania i odbiór utworu opiera się na subiektywnych doświadczeniach słuchaczy i indywidualnych gustach. W pracy autorka stara się w sposób obiektywny uchwycić te elementy wykonawcze, które można zmierzyć, a następnie powiązać je z odczuciami słuchaczy, pokazując w ten sposób, jak różnice w interpretacji wpływają na percepcję muzyki. Dzięki temu rozprawa dostarcza wyjątkowego wglądu w mechanizmy kształtowania interpretacji i umożliwia analizę różnic między stylami wykonawczymi w sposób empiryczny i naukowo uzasadniony.

Autorka silnie podkreśla i słusznie, jak istotny wpływ na ostateczny kształt utworu mają różnorodne czynniki wykonawcze i środowiskowe — takie jak charakter i osobowość wykonawcy, jego przygotowanie techniczne i doświadczenie edukacyjne, a także kontekst wykonania, np. nagranie studyjne *versus* występ „live”. Zwraca uwagę także na znaczenie uwarunkowań kulturowych, które mogą subtelnie odzwierciedlać się w interpretacji. W tym kontekście badania autorki mają istotną wartość dla dziedziny wykonawstwa muzycznego, a zawarte w pracy wskazówki dotyczące radzenia sobie z tremą sceniczną, stosowania technik relaksacyjnych czy zarządzania interpretacją stanowią cenne źródło wiedzy praktycznej. W mojej ocenie wnioski te stanowią istotny wkład w rozwój instrumentalistyki jako dyscypliny.

Pod względem językowym i edytorskim praca jest przygotowana w sposób poprawny; tekst jest czytelny, spójny, a zastosowana terminologia muzyczna i naukowa właściwa. Nie budzi zasadniczych zastrzeżeń redakcyjnych ani stylistycznych, co sprzyja klarowności wyводу i ułatwia zrozumienie prezentowanych analiz. Pewne wątpliwości budzi jednak określenie obu analizowanych utworów jako „arcydzieł epoki romantyzmu”, pojawiające się w abstrakcie. *Koncert wiolonczelowy e-moll op. 85* Edwarda Elgara, powstały w 1919 roku- a więc już po zakończeniu epoki romantyzmu- trafniej byłoby określić mianem dzieła postromantycznego, mimo że jego język muzyczny nosi wiele znamion estetyki romantycznej. Również *Sonata A-dur* Césara Francka reprezentuje późną fazę romantyzmu, lecz formalnie nie mieści się w ścisłych ramach tej epoki. Nieścisłość ta nie wpływa jednak na wartość merytoryczną zasadniczej części rozprawy.

Zastosowanie urządzeń do pomiaru poziomu głośności oraz czasu poszczególnych taktów daje wymierny obraz zjawisk, które w tradycyjnej analizie muzycznej często pozostają w sferze subiektywnych odczuć. Takie podejście pozwala nie tylko lepiej zrozumieć poszczególne interpretacje, ale również wnosi istotny wkład do metodologii badań nad muzyką, pokazując, że obiektywne pomiary mogą wspierać i uzupełniać refleksję teoretyczną oraz krytykę wykonawczą.

Podsumowując, rozprawa charakteryzuje się wysokim poziomem merytorycznym, przemyślanym ujęciem tematu oraz oryginalnym podejściem metodologicznym, wnosząc tym samym istotny wkład do badań nad interpretacją muzyczną i praktyką wykonawczą. Całość struktury dysertacji można ocenić jako spójną i adekwatną do założonych celów badawczych, umożliwiającą pełne i szczegółowe ukazanie złożoności procesu interpretacji muzycznej.

Dzieło artystyczne

Nagranie Hanyi Jia obejmuje *Sonatę A-dur* Césara Francka oraz III i IV część *Koncertu wiolonczelowego e-moll* op. 85 Edwarda Elgara, przy współpracy z pianistką, dr hab. Ewą Skardowską, prof. UMFC.

Na nagraniu *Sonaty A-dur* I część wyróżnia się ciepłym, przekonującym dźwiękiem i wyraźnym wyciuciem czasu podczas prowadzenia frazy. Momentami zauważalne jest nadmierne stosowanie *portamento* przy zmianach pozycji, które w kilku fragmentach ociera się niemal o *glissando*. Kulminacje mogłyby mieć nieco więcej ekspresji, zwłaszcza w dynamice *forte* w głosie wiolonczeli, gdzie wrażenie pełni dźwięku jest nieco ograniczone. Cała część jest miękka i subtelna.

II część utrzymuje umiarkowane tempo, z łagodnym brzmieniem, które w spokojniejszych momentach jest urzekające, natomiast w fragmentach dramatycznych można odczuć brak pełniejszego dźwięku, a nadmiar glissandowych zmian pozycji ogranicza precyzję. Zauważalna jest tendencja do wybrzuszania pojedynczych dźwięków na smyczku, a w szybkich figuracjach słyszalne są niedostatki techniczne.

W III części *Sonaty, Recitativo*, doktorantka obrała dojrzałe tempo, a we fragmentach utrzymanych w dynamice *piano* uchwyciła nastrojową intymność. Momentami brak płynności w szesnastkowych przebiegach zaburza *legato*, a słyszalne zmiany pozycji w moim odczuciu nie zawsze są wyrazowo uzasadnione.

Część finałowa *Sonaty* cechuje się klarowną konstrukcją frazy, jednak nadmiar glissandowych zmian pozycji miejscami przeszkadza w odbiorze. W bardziej wymagających technicznie przebiegach ósemkowych słychać pewne ograniczenia techniczne, a w niektórych kulminacjach występuje dysproporcja dynamiczna między wiolonczelą i fortepianem – głos wiolonczeli mógłby być nieco bardziej ekspresyjny. Mimo to wibracja pozostaje satysfakcjonująca, szeroka i pełna, a dźwięk ciepły i przyjemny.

Doktorantka wyraźnie czuje się komfortowo w frazach *piano*, potrafi prowadzić subtelną narrację muzyczną i świadomie kształtować czas w kantylenach, co stanowi wyraźny atut jej interpretacji. Wykonanie *Sonaty* wyróżnia się wrażliwym budowaniem fraz oraz dojrzałym, przemyślanym podejściem do kwestii tempa. W odcinkach utrzymanych w charakterze *piano* i *dolce* artystka tworzy intymny, delikatny nastrój, a frazy prowadzone są spokojnie, bez pośpiechu i nerwowości, co nadaje interpretacji wyważoną, nienachalną ekspresję.

W nagraniu III części *Koncertu e-moll* Elgara na uwagę zasługuje bardzo dobrze dobrane tempo, w którym autorka czuje się swobodnie i naturalnie. Dzięki temu charakter początku tej części jest w pełni uchwycony, choć pewnym problemem jest kształtowanie dźwięku w pojedynczych ósemkach, które momentami brzmią nieco manierycznie. Słyszalne zmiany smyczka ograniczają w pewnym stopniu płynność wykonania i budowę kulminacji. Jednocześnie swobodnie kształtowana wibracja dostosowana jest do charakteru poszczególnych fragmentów.

Część finałowa *Koncertu* przysparza doktorantce nieco więcej trudności technicznych. Fragmenty wymagające zdecydowanie szybkiego tempa traktowane są ostrożnie, a w miejscach, gdzie motyw tematyczny prowadzony jest w wyższych pozycjach, słychać wyraźniejsze niedoskonałości intonacyjne. W przebiegach szesnastkowych i ósemkowych ograniczona sprawność techniczna wpływa na płynność fraz, a nabrzmiewanie pojedynczych dźwięków miejscami zaburza logikę frazy. Zmiany pozycji pozostają zbyt glissandowe, co przeszkadza w odbiorze.

Pomimo tych mankamentów, brzmienie wiolonczeli na nagraniu cechuje ładny dźwięk i wrażliwe, swobodne operowanie wibracją. W połączeniu z klarownością akompaniamentu fortepianowego dr hab. Ewy Skardowskiej, interpretacja prezentuje spójny i dość logiczny przebieg muzyczny.

Konkluzja

Podsumowując zarówno część pisemną doktoratu, jak i zaprezentowane dzieło artystyczne, należy podkreślić, że dysertacja doktorantki przedstawia się jako całość wartościowa i przemyślana, choć nierównomierna pod względem jakości. W nagraniu pojawiają się elementy natury techniczno - wykonawczej, które mogą budzić pewne zastrzeżenia — zwłaszcza często słyszalne zmiany pozycji, miejscowe potknięcia intonacyjne (najbardziej zauważalne w początkowych taktach IV części *Koncertu* Elgara), czy też osłabienie pewności wykonawczej w ruchliwych fragmentach i przebiegach (II cz. *Sonaty*).

Jednocześnie interpretacje doktorantki mają wiele zalet, które równoważą wskazane powyżej mankamenty. Jej gra wyróżnia się ciepłym, szlachetnym brzmieniem, wrażliwą i zróżnicowaną wibracją oraz umiejętnością budowania spokojnych, szeroko prowadzonych fraz. W wolnych tempach autorka potrafi stworzyć atmosferę skupienia i wyciszenia, co świadczy o świadomym podejściu do kształtowania narracji muzycznej i daje wgląd w jej wrażliwość interpretacyjną.

Na tle dzieła artystycznego część pisemna doktoratu prezentuje się jako wyjątkowo dopracowana i stanowi mocny punkt całej pracy. Autorka wykazuje się dużą rzetelnością analityczną, wnikliwą znajomością materiału, umiejętnością precyzyjnego porównywania wykonań oraz świadomym wykorzystaniem narzędzi badawczych. Praca wnosi cenny wkład w dziedzinę wykonawstwa instrumentalnego, szczególnie w zakresie próby obiektywizacji i usystematyzowania zjawisk interpretacyjnych.

Uwzględniając zarówno wartość rozprawy, jak i poziom zaprezentowanego nagrania — pomimo wskazanych trudności wykonawczych — należy stwierdzić, że **praca spełnia wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. z późn. zm.)**.

Prace przyjmuje.

Dr hab. Natalia Kurzac-Kotula